

Къэралыгъо ІофыишІэшхуагъ

Ренэу сыгу къэкіжбы ильэсүбәкі үзәкіләбәжымә суретышіхеу Рерих зәшхәм я-
шіагъем якъегъельгъонеу Мыекъупә щыззахаңгъем Шъхъеләхъо Абу мәкілә-
кыщысиогъагъэр. «Лъепкышом кыхэкіигъэ цыфәу шіагъе горә зиәр ыгъекіодыштәп,
сыд фәдиз уахтә тешіагъами, кыләтыжышт, илоғшіагъехэр кыгъотыжынхәшь, ыгъе-
лъепштых».

Дэгужье Виталий фэгъэхыгъэу стхүнэу зесэгъажьэм джыри зэ а гүшүэхэр сугу къэкыжыгъэх. Шынпкэ, Дэгужье Виталий бэрэ игугу ашынен хъугъэп, иныбжыкгэгъум къыщегъэт гыаг. А гүшүэхэр ильгэгъэх, ахэм шыри щүлэнгъэм къэри.

Дэгужье, адрэс афэдэу, целинам шаар зэ, мэшлекоу студи

жыгъау юфшіләп зефешыгъехеу зигугыу амышыхэрәм ащыләкъагъ, исенхөттөн ехыліләгъэ къебарыр зефешыгъау щытыгъ.

Дэгүжье Виталий ятэу Хъусен Пицкын 1910-рэ ильэсэм Адэмье къышыхуугь, щыпсэугь. Ау ыш игъусэу ахэр дашигъагъэх, лажъэ зимишэу агъэпшинаагъэхэм ашышигъэх. Зэшилтуми къагъэзэжыгъэп. Хъусен шахтер унагъом щыш бзыльфыгъэ къышагь, унагъо дишлагь. ыш Ray paloштыгь, ащ Адэмье дэс Тамбыихэм япхуу къышагь, унагъо зедашлагь. Хъусени ыши дунаир захъожым, зыщыпсэугъэхэ Украинэм щагъэтэйтильжыгъэх. Къызэралотэжкырэмкэ, Ray зэлпэм, ихадэ къащэжкынэу Адэмье икъихи, Донецкэ илахылхэр клогъагъэх, ау иунагъо щышхэр зыдэшыиэм щагъэтэйтильимэ зэрашлонгъор къаралуагь...

Аш тетэү, ильсэйбэкэл узэклэлэбэжымэ, зыдаштыгэхэ Адэмые зэшхэм къагьэ-зэжжынэу хъугъеп.

шыпидзэжыгъ. Заор эзкюжым, шахтэм клотагъ. Инженерыгъ, тээцэклагъэх. Виталий техынлагъ. Еджаплэр ум мэфэкі пчыхээзээ юф дээышлагъэ лыктуулы, «Уятэ фэдуу умэ, зэкэми шыхээцт ыкти щылэнгээм хүүшт» ыши кырилло. Виталий ренеу ыгуу ыпкъагъэ зэрхэллыгъельгэяугъ.

Советскэ студентхэм ялагъ. Ащ кыккыжыентхэр зэрысхэр Чейит къалэу Златоуст бажыкілэхэм къалэр мал ялагъ. Виталий ту рихыгъ, еджэнры сым изаказхэр ыгъэцак! эштыгъэх. лъехъанэм нафэ къэхъугь пэшэ ныбжэ клем конструкторсэ ыофшэним даклэ заводым зиушъомбгъунымки, цыфхэ ящылакэ нахьышу зышыгъэ инфраструктурем игъэлсынки ыофышо ышэн зорилъекыштыр. Заводыр зэтырагъэспэхагъ, социальна мэхъянэ зиэ унхээ псэуальэхэр ашыгъэх. Гущылэм патрамвайнэ линиев километр пчагт хүурэр агъэлсыгъ, трамваикэ заводы кыдигъэкыгъ, ыпкэ хэмэльзэ рабочэхэр аш ыофшланлэм кырыклоштыгъэ Конструктор бюроу А. М. Исаевир замашэм юф зыдишлэгъэ кислородно-водороднэ двигательр серийну заводы кыдигъэкай ыублагъ. Ахэм анэмийн зикъэбар плутэ мыхьүшт техникец пкыгъохэр заводэу Дэгужьеэр зипашзэ кыдегъэкыхъ. Ахэм ашыщых космичесц станциенхэу «Союзымрэ» «Аполлонран

такъикъ имыкъу къэнағъеу комплексым
щыкълагъе илэу къыч!қысыгъ. Комиссием
хэтхэм «ильеск!э зэк!ехъэжын фай»
зыуагъэхэри, «шэк!огъум ик!эухым
п!алъэр хыыгъэн фае» зыуагъэхэри
къахэкъыгъ. Ау Дэгужьием комисси-
ем хэтхэм агуригъэуагъ комплексым
ит!упщын къихъашт ильесир хэгъэки-
ри, ильесэу зыхэтхэм ишэк!огъу мазэ
ик!эухми пхы зэрэмыхъуштыр. Аш тэ-
тэү шэк!огъум и 15-м ат!упшыгъ.

Пилот зэрымыс космичесэ станциеу «Бураным» щыклагэ имылэу ипрограммэ агъэцэлгагь. Бэрэ агъэфедэрэ космичесэ къухъэмкэл ар зыфэдэз къэмыхъугэе апэрэ хуягэ-шлагьэу тарихым къяхэнагь. «Бэрэ агъэфедэрэ къухъэу «Бураныр» зылэтырэ ракетэм игъэпсын научнэ-инженернэ теклонигъэшху щыт», ылгагьа Дэгужьилем. Ракетэу «Энергия» зыфилоу «Бураныр» зылэтырэр щылэ зэрэхъугъэм ежь Дэгужьые Виталий Ильинский.

Ітахышко хэль. Къыкъэлтыкъюгэ ильэсхэми Дэгужьыер Іэнэтээ зэфэшхъяафхэм алытыгь. Пшъэрылтышхохэр зэшүүхынхэ зэрийлэкыщтыр заводышхохэм ялашту зыщтыими, анахьэу «Буранным» итгүүшүн, нэрыльзэгту къашыгь Дэгужьыер къэралыгъю юфышхохар акалыгыгэ хэльтэй къяклолэн зэрийлэкырэр. Ар къыдальтытээз, Дэгужьые Виталий 1989-рэ ильэсүм СССР-м иминистрэхэм я Совет и Тхъаматэ игудээз рагъэблагьэ. Анахьэу зыфагжазэрэр ошэ-дэмышэ тхъамыкъагъохэм ядэгъэзыжын. Мыш епхыгыгэ Къэралыгъю комиссиеу зэхащэрэм ар пащэ фашы. А лъехъянэм Чернобыль атомнэ станциер къызыгууль эм бэ тешэгъяагьэп. А уахьтэми Дэгужьыем къэралыгъю юфыгъуба зэшүүхыгь.

Дэгүжье Виталий 2016-рэ ильэсэм чьэпьюгъум и 3-м идунаи ыхъожыгъ, ар Москва дэт Троекуровскэ къэхальэм шагъатылъыхыгъ.

Дэгүжьеем къэралыгъю 10фышхой ышлаагъэр орденхэмкэ хагъэунэфыкыгъ, ССР-м и Къэралыгъо премие къыфапчишаш.

СИХЪУ Гошнагъу.

Іоныгъом и 20-р — мэzym иIoфышIЭ и Maф

Мэзым илофышлэхэу, иветеранхэу лытэнэгъэ зыфэтшыхэрэ!

Мэзым илофышэ и Мафэкіэ тышбуфэгушло! Чыюопс байнагъэшхоу щыт мээыр зихьой тихэгъегукіэ мэзлэжынным мэхъянэшхо и, мы отраслэм щылажьэхэрэм льтвэнгыгэ ин афаши. Мэзхэм якъэухъумэнкіэ ахэм пшъэрыйтышхо агъэцакіэ, мэз про-мышленнэ комплексым изегъэушомбгүн яшып-къэу акlyачэ рагылтэ, республикэми, Урысыеми яэкономикэ изыкъеъэлтийн ялах хашыхэ.

Адыгейим имээхэм ашылажьэхэрэр зиоф хэшьы-

кышхо физиология, пшэдэктэж зэрхьырээр икьюу
къызгурлыгийн ары. Мафэ къэс ахэр ялошиэн
зэрегүүхээрэм ишуугацкээ мээхэр зэтгэуцожы-
гээнхэм, республикэм имээз байныгэхэр акылыгээ
хэльэу гъэфедэггээнхэм, мээ индустрием республикэм
иэкономикэ чылгээ щиубытырэм хэгэхэгжүүлжин
япхыгээ яофыгъохэр гъэхъагээ хэльэу зэшохыгээ
мэхъүх.

Адыгейим имээлжкъхэм опыт байрэ шлэнгъэ куурэ зэрялэм, таубытагъэрэ гуэтнынгъэрэ зерхэлтын къахэкіэу япшъэрильхэр тапэкли гъэхъагъэ хэлъеу

зэргээцэлтэй, республикэми, Урысыеми яхэхь-
ныгээ ялхышиу зэрэхашыхааштын тиныхъя тель.

Ныбдэгэй лялпэхэр, псаунгээ пытэ, щылкэл-псэү-
кл дэгүү шулынэнэ, Адыгейми, Урысыеми апае шулын-
жарылан тахын эхийн шүүчүүн түшүүфэлэл!

**Адыгэ Республикаем и Лышьхъэу, Урысые
политикэ партиеу «Единэ Россиим» и Адыгэ**

регион къутамэ и Секретарэу КЪУМПЫЫЛ Мурат
Адыгэ Республикаэм и Къэралыгъо Совет —

ЛъЭПКЪЫМ ИТХЭКЮШХУ

Адыгэ ыкӏи хэгьэгу литературэр Мэщбэшэ Исхъакъ итхыгъэхэмкӏэ ыгъэкӏэрэкӏагъех, ыгъэбайгъех.

кыныр, зэрифэшьюашэм тетэү а уахтэм ицыифхэм яшүшшагъэ кырыиотыкыныр зэрэфэукючырэр умыгъэшшэгъон плъекырэп.

Мэঢбэшлэ Исхъякъ илитературэ юф-
шлэгъэшхокъ дунаим щизэлъашлагъ,
игупсэ, ихэку Адыгеим фэдэ къабзэу
Урысыеми лъытэнэгъ къышыфашы.
«Урысыем юфшэнымкэ и Лыхъужъ»
зыфиюре цэ лъаплэр къыфагъэшьошагъ.
Лъэпкъым ащ фэдэ цыфышо гъесэгъэ
ин, тхэкло-гупшысэклюшо къизэрэхэкы-
гъэм адыгэгу зилэ пэпчъ рэгушхо.
Исхъякъ ихудожественэ произведени-
ехэр бзэ зэфэшьхъафхэмкэ къыдэкы-
гъэх. Иусэ гүшүлэхэр зэриль орэдхэу
«Адыгэхэр», «Дахэ сидунай», «Адыгэ-
цыер», нэмькхэр тыди къышалох.

циер», немыкхэр түди квышагох.

Ипоэзии, изпрози, изэдзээкыгъэ юфшагъэхэми, игупшицыс псыхъэгъэ сатыриплхэми ѩылэнтигъэмкэ мэхъянэшхоял. Ущылэнным лыгъэ ыкли акылыгъэ ин зэрищыклагъэр, ѩэлэгъешхо зэрэхэлльир Мэшбашлэм итхыгъэ зэфэшьхьа-

фыбэм кырыалотыкы. Ахэм укъагъэущы уағъэпсынкіә, узэраргъэплъижы, узфағъэсакъижы, уигугъэ уфагъечефы, йолу фым уфауззенкы. Зэ къапштэхэу узял джэкіә, ор-орэу етлани уальялабэ умышлэрэмкіә гъозаплэ пфэхъух. Уиадын габзэ идэхэгъэ-лъешыгъэ мэкіә-маклүү ильорыгъо кыпхэхъэ, шур лъепкыны фэзыллэжырэ тхэкіо цэрыгъо Мэшбэшлэг. Исхъякъ нэрымынгээбу шъхъащэ ор-орэу фэошы.

Гүшүйэ зафэу гум къыкырэр къэгьо-
тыгьошлоп, ау Мэшбашлэм Тхьэм къы-
хильхэгъэ тын лъаплэр, непэрэ мафэхэм
къанэссыгъэу, ильэпкь ыкки Хэгъэгум
alyegeккéжьы. Гүшүйэр eplu, епсыхъэ
еъжкéэрakлэ. Ащ къылорэ пстэумкіз
цыифхэм ящыкігъэ-яфэнкъогъэ шэн
шъхьаалэхэр — шульгъур, къэрарыр
гуккéгъур, зэфагъэр, шыыпкъагъэр, уцы-
финым хэлъыр зэк!э емызээшьжьэу
елэжьы. Ильэсипш пчагъэхэм литерату-
турэм имызакъоу, Адыгэ шъолъырым
ыкки зэфэдэккé хэгъэгушхоу Урысыем

арылъ политическе щылакъэр мыпхъэ-
пхъэным, зэфэным, шылыкъэным
игупшисэ атырегуащэ. Ихъякъ иапэрэ
тхыльэу «Цыф лъэшхэр» зыфиорэр
1953-рэ ильэсым къыдигъэкыгъ. Ащ
къыкъэлтыкъуагъях усэхэр, пышнальзэхэр,
поэмэхэр зыдэт тхыльхэр: «Сидунай»,
«Орэдыхы», «Жъоғъобын», «Хыуай»,
«Лъэмыйджхэр», «Тыгъэгъаз», «Тыжъын
ошх», нэмыхыкъэри.

Поэзии прозаи кырыгыцаагъ: тхаклом иыг щыхъэр-щышъэрэр, нәптельгүм кыбытытэу, гук!э ыпщыжырэр зэк!э кынотыкын, тхыгъэн фәягъэ. Романхэу «Агъаэрэм ежэжхэрэп», «Цыфыр тло къехъурэп», «Нэфшъэгъо лъягохэр», «Ильес фыртынхэр», «Бзыникъо зау», «Шагу хъурай», «Шы шынысым хадз», «Гоцшунай», тхылтищ хъурэ хэшүүпкыыгъэ тхыгъэрэхэр, «Мыжъошхъал», «Гъэриту», «Хъян-Джэрый», «Рэдэд», «Адыгэхэр», тхылтищ хъурэ зэхэугъоегъе тхыгъэрэхэр, «Къокынпәмрэ Къохапләмрэ», «Айшт», тхылтищ хъурэ зэхэугъоегъе тхыгъэрэхэр, «Джасус», «Рафигъэр», тхыль 16 хъурэ зэхэугъоегъе тхыгъэрэхэр, романэу «Аджал йашхъ», мыхэм анэмык! тхылхъери кынадекыгъэх. Txaklop мы ильесым кызыыхъугъэр ильес 90-ре хъульэ. Псауныгъэ пытэ илэй, джыри бэрэ лъэпкыым фэлэжъэнэу тыфэльяло.

МАМЫРЫКЪО Нуриет

Лыгъэр гъаш҃кIэ къышапшытэкIэ

Урысейм и бэдаущ утыкум нэгъесауэ щилыфыиха адигэл гүэзэджэ, юрист щэджащэ Къалмыкъ Юрэ и гъашээр цыху нэсым хэль цыхугъэр, лыгъэ уасэр къриппытэну ирикъунщ, Шэшэнным зауэр къызэрырагъажэм иримыарэзыуэ, уеблэмэ ар зышээ властым адэкээ и мэ къыщыуну хуэмейуэ, къералыгъуэшхуэм и министр Іэнатээр зэригъэтыльяар! Сыт хуэдэ къулыкъущэ нобэ ар зыхузэфлэкынур?! Урысейм и министр Іэнатэ щыгъэтыжаяуэ, муниципальнэ щынпээм щыуэркъ нэхъ къулыкъущэ цыхкум и шэнтэм папщэ уи нэр къричынуущ...

Шэч хэмэлтүү, Юрэ и гъацэмкэ на-
лууэу кынгээльэгтууаш лыгыэ, цыхугье,
напэм я уасэр. Хьэуэ, мый фэрышыгье
псальэкьым. Мы лы хварзынэм и гъацэ
льэбакууэ къеси хэчихъяуэ зэхуэфэ-
щэж, нэгъэсауэ эзтеубыдаш, мыхъэнэки
гъэнщац. Араш и фээпльри нэхугъэу
льэпкыым къышыдэгтууэгурьыкүэр.

Уи натээм къратхам зэрыпхухиххи, иужыым лъэгаплэхэм нэснынухэр я сабиигъуэм, щалэгъуэм псыхья мэхь. И нэхъыбэм, ар гугъуехьщ, гугъусыгъущ, зэзэмэзы гуауэш псыхья зэрыхъур. Юри щлэх зыхищэн къыхудэхуащ апхуэдэ гуауэрэ хъэзабрэ. Ильэс 13 флэк иримыкъуауэ и анэр щхъэштыукүриинкааш. Юрэ и адэ-анэр еджаплэрат зыщилажжэр. Ар и фыгъэу, щлэх тхылтым дихъэхащ, еzym и щхъэ хъэрчыэткэ щэныгъэ лъабжъэфл зыхуигъэтыльыжащ. Зи цэр жыжжэ зыгъэуя, утыкушхуэм ихъэфахэм я гъашцэм ущыхэплээжкэ, хомылтагъуэу къанэкъым абыхэм гъашцэм пабгъэногъэ xyalap, хъэрычэт къызыкъуахар. Языныкъуэми ущызэупщыж щылэш — и гъашцэ лъэбакъуэхэм языхэзым апхуэдэу темыгушхуамэ, дэнккэ иунэтынут и гъашцэм жыгъэу. Апхуэдэш Юрэ хуэгъеза гupsысэри. Хуабжжу мурад быдэш ар зыхуэккяар — и щэныгъэм адэки зэрыхигъэхъүэн хуейрат. И анэ тхъэ-

мышкіем кыыштәнәжә джәдыйгур ящәри, Юрә Ленинград еджакүә ягъакүә, юрист щиенгъэм хуеджэнү и ужъ йохъэ. Юридический факультетыр ехуултәнгызъ иләү кыиухаш абы. Иужым, Хъәбәз районым кынгъәзжри, хеяштәу ләжъаш.

А помсмыктың кызынындың атасы, Саратов дәт юридическэ институтым и аспиранту Къалмыкъыр щохъэ. Къыхихари граждан къудамэррат. 1963 гъэм юридическэ щэнгъяжээм я кандидат мэхъу. Абдеж дыдэми — здыщеджа институтым щылажъэу щедзэ, кафедрэм и унафәшт мэхъу.

И щілнігъем, зэчийм, зэфІекІхэм хуэфэшэнү пэджэжащ а ильэсхэм. СССР-м и Ишхъэ Советым и комитетым и тхъэмадэш, Урысейм и шынагъуэншагъемкэ и Советым хэтщ, Урысей Федерацэм юстицэ Іүхухэмкэ и министрщ. Аүэ, а псом къышымынэу, Къалмыкъыр нэгъесауэ хуолажъэ къызыихэкла адигэльзепкъым. Гъашцэ зэхъуэкыныгъехэм, зэман зэхэтхъуам лъэпкъ Іүху гъуэгуанэр щегъеунэхуф. Адыгэ лъэпкъым и Конгрессым, Дунейпсо Адыгэ Хасэм я тхъэмадэ пщэрыйл иныр, жэуаплыгъэзыпильыр, Къалмыкъым къыхуагъефащэ. И щілнігъэри, зэфІекІри и лъэпкъым нэгъесауэ хуегъетыль, лъэпкъ Іүхум и къежьаплэ купсэр здыщаухуэм и курьикупсэм хэтщ. А зэманращ къышыунэхур Къалмыкъым и нэгъуэшц хъэл-щэнри — гъашцэми, къулыкъуми, ІенатІэми «яхуэмьшха» и цыихугъэр, икъарарыр,

Шэшэн республикэм кыышрахъэжкүйнэ, зи ужь ихье япэ зауэм ткийуэ пэшцоувэ. Юрэ кыыгурлыэт апхуэдэ зауэм кыихыну гуаэр, ажалыр зыхуэдизир, кыыгурлыуэ закъялки къемынэв, апхуэдэ

гупсысэ мыхъумыщэхэр къэгъэувилаа зерыхъунум и ужь итт. Дауи, къэралым и юстицэ йуэхухэмкэ министр Іэнатээр цыкыгутэхъым, Юрэ и псальми чэндже щими пщэшхүэ ялэт. Арщикэктэ къэрал лыщхъэхэм я гупсысэр зыхуэктуам текъижыгүйт, зэпштэувенныгэ къехъуа хэми зы цыху къарукэ къэрал утыкум ушыгаштэнынр нэгъэсааэ ирикүйтэхъым

Апхуэдэу щыхъукіе, Къалмыкыым егъельтъауэ и щыпкъагъе ткіяյтъэр, иккі иджы къыздэсым ятьэштагъуз лъэбакъуз быде еч — Шешэним къышрахъэжъ зауэм нэгъуещікіе щыпемыльэшкіе апхуэдэ һуеху зехъекіе и дуней тетыкәм къыззремызэгъыр, зауэ кърахъэжъэм и гуаум хэлбену зерыхуәмейр иригъээ лъагъуэу, министр Іэнатіэр егъэтіль Фэрыштыгъэ зыхэмилъщи, апхуэдэ лъэ бакъуэ пчын папщіе, иккукіе нэгъесауэ цыхушхуэм хуэфәщэн хъэл-щэн къып къуэкіын хуейт. Зэманим гъаштәми къагъэува, къэрал утыкум щагъэнэуа «щыхъэусыгъуэхэм» уашхъэпрывлығу цыхугъе гупсысәкіе а псом ухэппльэнүүр Къалмыкыым и цыху зэхэлтъикіэм хуэ фәщент. Дауэми, а псор Іәщібыг ештри куэдым къакъуәмыйкіын лыгъэ къызы-къуехыф адигэл! щыпкъэм.

Блэклаш а зэмнан жыжъэхэр. Шэшэнным къыштракхъэжка япэ зауэм етlyуани къыкъэлтыкылаущ, ажалрэ гуаэрэ здыщтепп щэу щыта щынальэм, къэрал посом иузыккэ къышыхъея Iүэхугъуэ мышхъээ пхээм уахэпплэжмэ, уемыгупсысу къа нэкъым: «Ярэби, а зэмнаным Къалмыкъым жила псальхээм арэзы ирихьуу а зауэ гуаэр Кавказ щынальэм къыштрамыхъэжъатэмэ, хэгьеуэгуми, Урысейми я тхыдэм куедкэ зимиыхъуэжыну плэрэт?»

нэгъесааэ пхуэгъэбелджылынукуым абы и зы гъуэгуанэ щхъэхуэ. Юрэ щлэныгъэлт, къэрал къулыкъуущлэт, юристт, бэдаущ лъыкъут, лъэпкъым и къуэ пэжт. Нэхъышхъэжыр араши, ар — щыльэм къытхеуха цыху лъэпкъым и зы бын шылкъэт.

ХХ лыщыгъуэм кыриубыдэу, Урысейм щыләжү юрист нәхъышхъяэхэм я цәр кыышрауэм, Собчак Анатолий япэу зи цә жиһаҳэм яхеташ Къалмыкъ Юре. Даун, апхуэдә еплъыкіэм щапхъэ хуэхъуар адигэ щаләм и дуней тетыкла, йуэху зехъәкілә илам и купщәрат. Къэрал йуэхузеҳээ күздими Юре и цә ирауэкіэрәз, утыкум щагъәбелджылаш абы и пщәр, и щыыхъ лъагәр. Аүе, гъәштәгъуэныр нәгъуәшшіц. Сыт къыхужамылами, дапхуэдә пасьтә дахә и Ыәщләгъәм, щәнныгъәм, дуней тетыкла хуенүнтлауэ хуамыусами, а псом хәмиту хъутәкым Юре и зы хъел-щен гъебелджылар — ар цыйхугъәм и дүнкүкүм дүнсийм зорыттар.

и лықыуэу дунейм зэритетар. Къалмыкым и гъаштэр иухами, «и луеху къуэпсхэр гъужакъым» зыхужа-Іехэм ящищ. 2008 гъэм Черкесск къалэм и утыку нэхъышхъэм къыщи-зэуахашт Юрэ и фәеппль сын. Зышальхуа Абазакт къуажэм дэт еджаптэм Къал-мыкъым теухуа музей юлажьэ.

ШЭНЫГЬЭЛЭЖЬ, КІЭЛЭЕГЬАДЖ, ТХАКІО, ПУБЛИЦИСТ

Зэльашіэрэ шэныгьэлэжь-агрохимикэу, биологие шэныгьэхэмкэ докторэу, шэныгьэхэмкэ Урысые академиим иакадемикэу, Пшызэ шьольыр аграрнэ университетым агрохимиемкэ икафедрэ ипащэу Шэуджэн Асхад инаучнэ юфшэн, тхылъэу кыдигъэкыгъэхэм яхыллагъэу кыхэтэутэу хуугъэ. Непэ титхыгъэ Асхад идуунэе тетыкэ нахь фэгъэхыгъэшт.

Шэуджэн Хазэрэт иунаагью Апэрэ Едэпсыкъуа щыпсэурэм кыышыхуугъ. Сабыибэ зыша-пүрэ, юфшэнэр шу зышальтэгээрэ унагьом клалэр щаплүг.

Ятэу Хазэрэт Хэгъэгу зээшхом хэлэжьагь, сэкъятынгэ илэу кыгъэзэжьи, илэсэйбэрэ агрономеу ар лэжьагьэ. Хазэрэт лыгъэ хэльэу ихэгъэгу кызэригъэгъунаагъэм, шхъяфитныгъэр кызэриуухумагъэм ишыхъятах орденхэу кыфагъэшшагъэхэр.

Асхад янэу Гощнагьо юфшэклошхуагь. Ар кьеушыхьаты орденэу «Знак Почета» зифилорэр кызэрэрратыгъэм.

Хазэрэти Гощнагьуу лэжъэколошхуагъэх, юфшэнэм зышамдэзуу, шхъядж ишшэдэкыгъуу кыгурлыу арунхэм пыльгъэх.

Гурйт еджаплэм ыуж клалэм дээм күулькуу щихыгъ, еланэ Пшызэ шьольыр мэкъумэш институтым агрохимиемкэ ифакультет щеджагь. Аш ыуж ильэсисирэ юф зешэм совхозым иотделение игээорышэкыагь, агроном шхъяэлагь, совхозым идиректорыгь. Еланэ аспирантурэм, докторантурэм очнэу ашеджагь, кандидатскэ ыкли докторска диссертациехэр чыгъашхэмкэ ыкли почтоведенимкэ Всесоюзнэ институтэу Москва дэтын кышигъэшьынкъажыгъэх.

Шэуджэн Асхад инаучнэ ыкли икэлэеъжэдже юфшэн гьогъу пытэу елхыгъ пындымкэ Урысые научнэ ушэтэкло институт-

тым. Аш научнэ юфшэн щыригъажьи, институтым идиректор игодээ ыннатлэм нэсэгь.

Шэуджэнэм кадрэхэр гъэхзырыгъэнхэмкэ льэлэсэ дэгүү зиэ научнэ еджаплэ ыкгүгь. Аш юфшэгъэ 1270-рэ ытхыгъ, кыхиуутыгъ. Ахэм ащищых фундаментальнэ монографиехэр, справочникхэр, авшэрэ еджаплэм зэрэшдэжэштхэ тхыльхэр, егъэджэнэмкэ тхыль ыншэгъуухэр ыкли нэмийхэр. Ежь инаучнэ еджаплэ шэныгьэхэмкэ доктор ыкли кандидат 40 кыхуубытэ.

Шэуджэн Асхад редакторэу юфшахо ёшэ. Ар непэ научнэ журнал пчагъэмэ адэлжээ. Гүшээл пае, журналэу «XXI век: итоги прошлого и проблемы настоящего» зифилорэм иредактор шхъял, «Энтуисты аграрной науки» зифилорэ журналэу университетым агрохимиемкэ икафедрэ кыгъэхзырырэм изэхэшцаклоу ыкли инаучнэ редакторэу гьогогу 21-рэ кыдэкыгъ. Аш нэмийхэр научнэ журнал пчагъэмэ Асхад яредколлегиехэм ахэт. Ахэм ащищых журналхэу «Агрономия», «Плодородие», «Рисоводство», «Проблемы агрономии и экологии» зифилохэрэр ыкли нэмийхэр.

Асхад юф дээзышэхэрэм зэралтытэрэмкэ, кілэлэгъэдже шыяпкъ, ригъаджэхэрэр зыльинхэ ельэкы, ыгукэ афэхьялэл. Университетым агрохимиемкэ икафедрэу юф зыш-

шэрэм зисэнххват хэшьыкышхо фызиэ шэныгьэлэжхэр зэхищэнхэш, ахэм къаугъоигъэ губгъо материалхэмкэ наукамкэ мэхъанэшко зиэ монографиехэр, справочникхэр ыкли ыншэгъуухэр ыклядагъээкынхэ альэкыгъ. Асхад дэгъоу зышэхэрэм ар патриот шыыпкъеу алтытэ. Адигеимрэ Пшызэ шьольыримрэ ямызакъоу, зэрэхгээгоу щихъурэм, щишэрэм ар альгэгумэкы.

Цыфыр щылэнэгъэм чыиплэ зэфэшхъяфхэм аргъяуцо ишэн кыэшэнэмкэ, зыфедэ шыыпкъэр кылбугурлыонымкэ ишуугъэ къаклоу. А гупшисэм пыдзагъэу Асхад къетхы: «Егъашэн ими сыйэрэшымытэу зысшыгъэп».

Зышцикагъэм зызгъэушины ёзывгээдэлэн сльэкырэп. Сызытэтым сыйтээ зэлпэйт. Ау сидунээтэтикэ къэзыгъэнафау кыдэслэхэрэр щылэх. Адыгэхэм «Шу шэри псым хадз» ало. Шлоу пшыагъэм урыгушы-ынэу щытэп. Ар ежь-ежырэу зэбгырыкышт ыкли щылэнгъэр нахышу ёшынгъ. «Делэм уипало етири блэкл» ало. Цыф бзаджэм е шыгуулалэм шу фашэри блэкл. Ерэгушыс аш тетэу зыкыдэзекуагъэхэм. Цыфу бирсыр кызызыпкылхэрэр, зыгорэм пеуцужхэрэр сикласэхэп, шыгуулалхэм, гъэгусалхэм, цыхъэ зымышхэрэм къащысэхуухъэ. Склиачэ сышхъамысы-

коу Урысые мэкъумэш академиим зэхищагъэм щытекуагь. Адыгэ Республиком и Къэралыгъо премие илаураеат. Бэ аш фэдэу къэлон пълэкыштыр.

Урысые науки Шэуджэнэм илахьу хильхягъэр кьеушыхьаты шэныгьэхэмкэ Урысые академиим зэрштагъэм ыкли «Пшызэ шьольыр юфшэнэмкэ и Лыхъу» зифилорэ щытхууцэр кызэрэфагъэшьошагъэм.

Асхад зэрэпатриотым ишыхъат хэгъэгум итарихь хэшьыкышхо зэрэфирлийэр, непэ ар къэзитхыкылжыхэрэр зериумысихэрэр.

— Тарихыир кіэптихыкыжынэу щытэп. Ау непэ советскэ народым теклонигъэ Хэгъэгу зэошхом кызэрэштихыгъэм ымьгъэгупсэфхэу, тарихыр нэмийхэрэу къэзитхыкылжы зышшоигъохэр щылэх, — elo Асхад.

— Ау аш тэ тилажи хэлъ. Зэкэри кызщежьагъэр Хрущевым Сталинград Волгоград шыжыгъэн фаеу унашьо зешыр ары. Аш къыкіэльтикыуагь Главнокомандующым ыцэ сыйдрэ тхыги хагъэкыу зэрэрагъягъэр, аш фэд Рокоссовскэми зэрэдэзекуагъэхэр. Сталиныр сэргээ шыихъ, ары мыхъугъэм Советскэ къэралыгъэр щымылэжыни ыльзкыштгъагъэ. «Сталиним Урысые пхъэлашэм кіэтэу кышисти, атом-нааша илэу кыгъэнаагъ», — ўыштгыгъ У. Чичиль. Тарихыир къэзитхыкылжыхэрэм сизэрэпцуужьырэм ыкли Хрущевым, Горбачевым, Ельциным яполитикэ зэрадесымыгъаштэрэм кыхэкыу тхыльхэу «Генералиссимус Советского Союза...», «Вождь», «Сталин» зифилохэрэр стхыгъэх.

Асхад ишылэнгъэ Краснодар епхыгъ, аш щеджагь, юф щашэ. Ау ильэпкэ щыгъупшэу кыхэкыу тхыльхэу «Генералиссимус Советского Союза...», «Вождь», «Сталин» зифилохэрэр стхыгъэх. Асхад ишылэнгъэ Краснодар епхыгъ, аш щеджагь, юф щашэ. Ау ильэпкэ щыгъупшэу кыхэкыу тхыльхэу «Генералиссимус Советского Союза...», «Вождь», «Сталин» зифилохэрэр стхыгъэх. Асхад ишылэнгъэ Краснодар епхыгъ, аш щеджагь, юф щашэ. Ау ильэпкэ щыгъупшэу кыхэкыу тхыльхэу «Генералиссимус Советского Союза...», «Вождь», «Сталин» зифилохэрэр стхыгъэх.

СИХЪУ Гощнагьу.

Фыгъуэ мылтытэ

КъБР-м и цыхубэ усакуэ, РСФСР-м и Къэрал сау-гъэтэм и лауреат, Социалист Лэжыгъэм и Лыхъужь Кыщокъуэ Алим.

КЫЩОКЪУЭ АЛИМ и усыгъехэм, и роман гүэзэджэхэм яубзыхуац зауэ нэужж ильэсхэм гүэгуанэншэх тэхва къэбэрдэй литературам и хэкынгэлэх эхэмрэ и унэтыпэхэмрэ. Нобэрэй дийн литературам и лъэпкэ фащэхэр, абы кыщэльгэ гүэгуанэм и гъэзапэхэр зыубзыхуар Кыщокъуэ Алим. Дээркээ фыгъуэ мылтытэц.

Алим кызызэринэкэл дэхэнэ тхыгъэри — ахэр гъэнщлац гупсысэр зыгъелжээ, гъашцемрэ зэманимрэ я кууплэр зи лъабжээ псальемакъкэ. Тхыдэр ильбатэми, нобэрэй дунейм и шыфэлтифэр, и зэхэлтипэхэр, и унэтыпэхэр ильнэхахуеми, Алим и къалэмын цыхум и гүшцэлъалласэм дрэгъяппэ, абы и фэм дэкъымрэ и гум щыщэмрэ дийн пащхэ кърельхээ.

Алим и тхыгъэхэрэц къэбэрдэй литературам и цэр къэралым, дуней псом щызыгъэуар. Ди литератуэрэ зи лъабжээр куу, зи пшцэр лъагэ художественэ хуягууэфыгъуэ хуяамэ, ар, псом ялерауэ, зи фыщэр Кыщокъуэрш.

Хъэфыццэ Мухъэмэд.

Алим и цэр зэи щыгъупщэнүүкэм адигэм — апхуэдэ цыхур ухажтыншэц. Ди лъэпкэм ар хуепсац нэр темыпылэу зызыуж ХХ лъэштигъуэ хъэлээм и гупсысэж жанхэмкэ гъэнщлац, зэманим дийн пащхэ къригъэувэ упшцэхэм я нэхъ гутгуми жэуап зыщац тхыгъэ тельбиджэхэмкэ.

Кыщокъуэ Алим пшцэлхуэ зила, цыхугъэ лъагэрэ лъагэгэ мыйкүеэшыжээ зыхэлэх цыхуу щитац. Сыт хуэдэ 1энатэ бъэдэувэми, ар псоми къахэшырт и гуашцэр зэрэйнэмкэ, зэрэццыху пэжымкэ — абыкэ ща-пхээт Алим дапщещи.

Къэралым хуэфашац пшцэ къы-хуищлац адигэгэ тхакуэ, усакуэ щэджащэм и гуашцэдэким — Алим кызфлашаш Социалист Лэжыгъэм и Лыхъужь цэ лъаплэр, РСФСР-м и Къэрал сауъэтэир къраташ, Къэбэрдэй-Балькъэрэ и цыхубэ усакуэ цэ лъаплэр зэрихъаш.

Клуэклуэ Валерий Мухъэмэд и къуэр

Клуэклуэ Валерий Мухъэмэд и къуэр 1941 гээж жэпуэгъуэм и 18 КъБАССР-м хыхъэ Тырнауз къалэм кыщальхуац.

Курыт еджаплэм къы-щлац нэужж, абы и щэнгъэм щыпищац Къэбэрдэй-Балькъэр университэтимрэ Ростов дэгээрт еджаплэм нэхъышхэмрэ.

1964 гээж, къэрал университетын къыщлац нэужж, Бахъсэн щынальэм щыщ «Лэжыгъэм дихъэх бгырыс» колхозын и агроном мэхъу. Мэкъумэш хо-зяйствэм и экономикэмкэ Союзпсо щэнгъэхэту-такуэ институтын и аспи-рантурэр къиухри, 1970 гээж щыщэдзауэ абы уна-фэшц 1энатэ щыгъяц КъБАССР-м Мэкъумэш хо-зяйствэмкэ и министер-ствэм и къудамэм, иузыкэ «Лэскэн» совхозын. 1974 гээж щыщэдзауэ ильэс-и-бгыуэ абы Аруан щынальэм и тхъэмадэ 1энатэ ирихъэкац. А лъэхъэнэм иуплэхуаш Клуэклуэ бъэ-дэль цыху хэтийкэ 1энэгъыр, лэжыгъэ зэфэхыкэхил-хээ акылынэрэж жанаагынэрэ. Цыхухэм я гъашцэр ефэклуэн папшэ, зыхуигъэу-важа мурадхэм зэрэльтээ-сифри науэ къэхъаш.

1985 гээж Валерий хах Къэбэрдэй-Балькъэр обко-мым и секретару, иузыкэ — и етлунай секретару. Мэкъумэш-промышленэ комплексын и зылжынгъэм ихэвэлтээ илэхуэгэхээ, Клуэклуэ гуплэхуэ зынхэхьуа 1энэгъыр, щэдэгээхээ, Къэбэрдэй-Балькъэрэ и цыхухэм ар хахаш рес-публикац и ялээ Прези-денту.

1989 гээж ар хахаш пар-

зэхъуэкыныгъэхэм я ялээ лъэхъэнэ гутгур. Ар ершигэлэлтийн рееспубликац щы-псэу лъэпкхэм я зэкүе-тынгъэр, абыхэм яку дэлтээ мамирыгъэмрэ зэгурчы-уэнымрэ гэбидэн 1үэхум.

Клуэклуэ и флэшч и тельхээт Урысей Федерацэр зыуэ щытынэм, къэралы-гъэр федерализм нэсэм и хабзэхэм тету ефэклуэн пльаплэм. Валерий ящщац УФ-м и зэкүеэтынгъэмрэ ар зыуэ щытынгъэмрэ хууме-ныр зыфэзахуэ жэрдэм-щла-клюэ жыджехэр. Къэ-бэрдэй-Балькъэрэ и къэ-клюэнур абы зыхильгэйчир Урысейм бидэг къуэтынгъэр, пышцэнгъэ зимиэ лъэпкэ щхъэхуэнгъэм я хуэм-бжымэ сыйт хуэдэхэм я бийэ къэуверт.

Клуэклуэ Валерий Къэбэрдэй-Балькъэрэ, апхуэдэуи Урысей Федерацэр щы-хышхуэ щиэт. Федерацэм-кэ Советын и Унафэш-хэм щахэтэм, ар жыджехэр хэлэжыхырт мыхъэнэхуэ зилэ къэрал унафэхэр зэхэлхъэнэгъэмрэ гээзэхжэ-нигъэр.

Валерий и лъэхъэкэл мэдэх щигуэтац. Абы къы-хуагъэфэшаш «Хэкум и пащхэ щиэт фыщцэхэм папшэ» орденын и етлунай, ёшанэ нагынгъэр; Гуашцэдэким и Бэрэакъ Плъяжым, Жэнуэгъэрэ Револю-цэм, Щыхъ Дамыгъэм, Зэ-ныбжээгъуэгъэр я орденхэр.

Гъукиакъуэ Инал.

Адыгабзэр синицэлэльфыбз, сянэ къысгуильхъэгъэ бзэр ары

Ныдэльфыбзэм, лъэпкэ йофыгъохэм афэгъэхыгъэу гущыгъэтуу тыфэхъуугъ Хууцт Эмэл.

— Эмэл, хэтмэ уащыц?

— Хууцтээ сащыц, къалэу Бандырма епхыгъэ Карачалык (Пэнэхэс) сащыц. Бурса къалэм сащэцсэу. Ильэс 40-м къехъуугъэу Бурса Черкес Хасэм сащэлажье. Ныбжыкъэхэм, бзыльфыгъэхэм якухэм сахэтигъ, ильсэццырэ тхъаматэу сащытагъ.

— Уинидэльфыбзэм урыгушыгъэнэу, уреджэ-нэу, урытхэнэу саидигъуа зууублагъэр?

— Адыгабзэр синицэлэльфыбз, сянэ къысгуильхъэгъэ бзэр ары. Тиунэ

адыгабзэрэ щыгушыгъэштыгъэх, тичили адыгабзэ дэлтыгъ. Сытхэнэ, седжэ-нэу сащэштыгъэп, жэбээ закы сүлтывгъэр. 2006-рэ ильэсэим КАФФЭД зэхин-шагъэ курсын седжэнэу щызээгъэшлагъ. Етиэнэ нэбгырэ 25-рэ тыхьюу адыгабзэ ядгээшэнэу курсын тыхуагъ. Мир сэ силенесансэу сэльтиэ. Бурса Черкес Хасэм ильэс-сиблырэ тинидэльфыбзэ щягъэшлагъ.

— Документальна фильмэхэри төхгүүгъэх...

— Ары, ялэрэй социологиекэл ушэтийнгъэлээ ильэсэим Тэмдаш Айдын си-гъусэу къыблэ Мармарын ичилбүүмэ тащи-

уээжээбэжьем джэгүхэр зэрэштыгъэхэр, шхынгъуу ялагъэхэр, зэрэлжэштыгъэхэр... Хэкум ичынгээ зынхынгъэштыгъэхэр, джы зыдэс чылэхэм къызэрэхийгъэхэр, гъогум къинэу щальгэгүүгъэхэр... Непэрэ маффэхэм афэгъэхыгъэхээ: ныбжыкъээм адыгабзэ ашла, Хасэм маклоха, Хэкумийн щээхэх, сида аш фэгъэхыгъэу ашлэрэ, агээзэжынга?.. Ахэм афэгъэхыгъэу училчэхэр дгээхэзэхээ, 2005-рэ ильэсэим Тэмдаш Айдын си-гъусэу къыблэ Мармарын ичилбүүмэ тащи-

Иэгъагъ. «Лъэпкъым ИПШАШ» зыфилорэ фильмын тесхынэ ыпэлкэ Истанбул дэгээрэ Хасэм зэхин-шагъэ курсын мэзитгүүмэхээ, ядуунееплэйк. Ар къыз-

иэлссим Мыекъуапэ ты-зэклом, Мэфэшукъю ѩэнгүл нэуасэ тифэхъуагъагъ. Хэкужын къэклюжынэу зэрэхъуагъэр, игугъэ-гупшигъэхэр, къинэу ылэгъуагъэр, адыгабзэм зэрэрилжээхэр, иусэ да-хэхэр лъэшэу сшогъэ-шэгъон хууцтээ. Аш тетээ ихэку зыгъээжэгъэгъэ адыгэ бзыльфыгъэм фэгъэхыгъэу фильмын тесхынэу исхүхъуагъагъ. И-зын къызэрэситигъэм-кэ Мэфэшукъю ѩэнгүл «тхъауэгъэсэу» ясэл.

— Cerkes Mitolojisi NARTLAR ыцэлээ зэб-дээжэгъэгъэ тхъылым дэт Нарт къэбархэр таущтэу къыхэхыгъэхээ? Сыд шалхъэу улаагъэр?

— Нарт эпосыр пэсэрэ адыгэмэ яхьиш, яшэн, язэхэтэйк, ябэрчэтэгъ, ядуунееплэйк. Ар къыз-

хэхыгъэ адигэхэр хэтых, сид фэдэ цыфых? Нарт хэр хэтых, сид якъэбар? Еджэхэрээр рыгъозэнхэу хэшэпыкыгъэ къэбар 72-рэ зэсэдээжээгъ.

— Тхъылым дэт сурэт-хэр хэта зыгъэхээр?

— Бырсыр Абдулахъэрэ Хъакан Экэнэрэ. Ахэм «тхъашуэгъэсэу» ясэл.

— Тапэкэх гүхэлээхэр къытай.

— Хэдэгъэлээ Аскэр къыдигъэхыгъэ томибл хуурэ НАРТХЭМ тхъыгъэ (текст) 705-рэ дэт. Zerkes Mitolojisi NARTLAR тхъылым дэтыр 72-рэ нылэп. Ятлонэрэ тхъылым си-фэхъагъ, скъячэ къызэрихъэу, зэрэсфэлхээгъэу яоф дэшсэшт.

— Уигухэлъышуухэр къыбдэхъунхэу пфэтээ.

— Тхъауэгъэсэу.

ЙАЩАР Гүүвэн.

ЩЭНЫГЬЭМ И СЭТЭНЭЙ-ГУАШЭ

Хэт тохуущокъуэпщымрэ Къанокъуэпщымрэ хэт нэхь пщими яхузэхэмэгъэкыу щехуу зэныкъуэкъу хъуват, абы кыншежкъэри зэшыгейжат, жеэ, хыбарым. Пщихэр лыгъэншэтэкым, фиэллыкыл яэт, арщхъэкъэ езы түүр цыхум яхузэхэмэгъувалыу еклюэкъырт.

Еуэри, Хъэтioxъущокъуэр зеклүэ щылауэ къыздэклюэжым, бесльэнейхэм я щыгур къызеп-пиупщири, Гум псыхуэ къеклюэллэжащ. Гъуэгу къых тетам жэцкъыщитехъуэм, шыр хэзгъэп-щынщ, жиэри къэувылащ, и шу гъусэхэри абдеж псори щызеклэльепсыхащ. Хъэтioxъущокъуэр и щыгум зэритам, еzym деж къызэремыклюэллам и хъыбарыр зыльээса Къанокъуэпщым ар щхъэклюэ щыхуащ. Лыклюэ хуищири, лыгъе уилэмэ, нэхъыллыр зэхэдгъэгъэкл, жиэри хуиэхуащ. Хъэтioxъущокъуэпщими мыхъун къыхигъяклюакъым, уи щыгу зэпыизупщар сэраши, ущыхуей щыплэр ди зэхуэдэ палъэш, жираш.

Къанокъуэх гаущэм гъашчээ
къигъещат, куэд и нэгү ѡлэкла-
ти, гуаум игу зызэпхидзами,
зыими зыкъригъещакым. Мыш-
плащчэурэ хъеэцшымкэ куаш.
Еплъри, хъэдэхэр зэрышыль
щыкълэм гуашэр къигъядысац.
«Фэжагууэх дыфщыну хъэкъ
хэт къыфщызыщар? – идахъим
Гуашчэжым. – Цыхум емыкъу
къытхуащыным дынэвмыгъесу,
Къанокъуэр и хъэшчэшщ эдиль-
ри, къефхъэхи, Хъэтхохууш-
кууэм и хъэдэр жвантээмкэ
фхьыи. Дапхуудэу щымытми, ар
ди хъэшчэш».

Мы хъябарыг сигу къышылдридзэйкэ, гукэ солъыхыуэ а Гуашчэжым хэт хуэдэн жызолэри, икчи, ліэужыр бжыиблкэ мауэ, жыхуаэр пэжж, Къано-къуэхэ я щылъху Бэччыж Лейла фіеклан зыми ар схуегъэшхырыкъым».

Нарт тхыдэжъхэм төхөнгөй нийтийн
Налшык къалэ зы гъэ щекүэ-
klayэ щыта дунейпсо зэйцүүлэх
псалтьэр Бэчыжүү Лейлэ щраты-
рщ ар япэ дыдэу щысльэгъяар.
Цыыкли ини зэфлэту Іэгуаэкіэ
утыкум ирашэ бзыльхугъэр
апхуэдизкэ щыкылафлэрэ флэ-
рафлэу посоми яблэкүэшыкырти,
пхузэфлэмыкыу узыкілтгээ-
плъярт, гуашэ зекүэкіэу күэ-

Цырыкты, плъэмекыңу Ыулыдж
зыхуйгъэштырт.

Филология щэнэгъэхэм я доктор, профессор, Дунейпсо Адыгэ Академием и академик, и вице-президент Бэчыжь Лейлэ нобэ къыхуацл пшэр къыхуэзыхар и ныбжь дахэм и за��уэкъым. Ар абы къилэжъякац и гуашц къабзэкіэ, еши щъэхи имыщэу щэнэгъэм хуицла хэлтхъэныгъэмкіэ, къызыыхэкла лъэпкъым хуила лъагъуныгъэмкіэ

Гъащэ гъуэгуанэшхуэ, зыкъомки насыпкыцдэхып!эу, къызэпвызыча Бэчыжь Лейлэ 1929 гъэм накъыгъэм и 29-м Къылышкъуажэ, нобэ Псэукэ-Дахэкэ зэджэм, къыщыхъуаш. Абы и цыкъущхъэр хиубыдаш «льэпкыым и бийхэр» цээр флашрэ цыхур щагъекүеду щита лъэхъэнэ бзаджэм, «уней мыльку щылэкъым, щылэр зэдай мылькуш» жилэу къэралым къыхильхъа коллективизацэм, абы и нүжкэ жылэр игъэгизу къэхъея Хэку зауэшхуэм. Цыхуфэр йувщ, жалэ. Бэчыжкхэ я унагъуэр пхыккаш апхуэдиз гузэвэгъуэм, и лъэпкыцщхи, и цыыхущхи, и напи имыгъекүеду. Щыщэнэгъэр зищысыр, гъаблэр зыхуэдэр фытуэ зыщэлэй Лейлэ гъащэм зыпсихын машцэкъым зрихъеллар. Аүэ зрищыкакъым. Лъагъуэу пхишар гъуэгуанэшхуэ тришэн лъэккаш абы.

лъбакуэт. Лейлэ и анэшхуэри къызэркүйтэцкым, беспъэнэ-ипш Къанокъуэ Мухъэмэт ипхъу Асьянгуащэц. Нобэми зи хъы-барыр мылжыхыж а цыхубзым и дахагъыр къыхагъэшын щхъэ-кіэ, «үфлэммыкъыжыну набдзэ-гуащэт» жааэ. Псалъэм уасэ хишиг щытауэ къалуэтэж. Ищ-хъэкіэ зи гугу тща Гуашжэкъыр Асьянгуащэ и анэшхуэц. Абы ашиг и изилсэгти цо машчак сун-

ещьху къипсэльыр маштэу, ауэ изу псальтэу апхуэдэт, жаэ. Зи лъэр быдэу къэралым щызэфлэува бжытыгэйхэм яфлэфлэкъым Лейлэ и адэкъи и анэкъи къышихэкли лъэпкъхэр. Апхуэдэхэр здэкъуар ямыщэу ирагъесыкъырт, «Сыбыр къэтлэржынэм» щыкъуэдыхажауэ маштэкъым ыыхылуу ялар. А псор избыштын хуейүэ, и цыхухщъэм щыщ зыныбз адэ жыкъеу гуштээм щигъэпшкъун хуейүэ Ынатлэ гугуущ Лейлэ и гъаштэ щэдэзаплэм зытутар. Ауэ ильэгъуар зыхищлаш абы, зыщлапыкълари зыщлэдэулыкълари гъаштэ гүэмылэ хъэлэл хуэхъуаш. И къежыаплэм унагъуэм щызэхиха лъэпкъ губзыгъагъэм и лъэужь абы и

гүщәм къышмынәнкә һәм алакъым.

СССР-м Шынагыуэ къыщи
мыгъэхъунымкіэ и министер
ствэм (МГБ-м) Бәчкүйр къы
зыхэкілар къащлау щытатэмэ
аркүдей гъуэгу иримыту къы
щежъам дәж щигъэужыхыну
къышыкъынут, ублапіэ хуэхъуауз
щіенгъэләжым илъытэ Чер
кесск къалэ къыщиазэуаха
льзепкъ интернатми щіемы
тысъхъэфынкіи хъунут. Ар
щхъекіэ, и унәхъупіәми пырып
къытокіэ, жыхуиәм ешхуу
нәмыйцэ кхъухъялтәхәм къра
дзыха бомбәм Бәчкүйр хъе я унәм
къытешуэри хәкүїэда нәужъ
унағуэр щхъэгъэзыпіэ имыләү
къенащ. Мис а гуаәшхъеуз

бзаджэрщ Лейлэ интернатының
езыгъэштар, арыххәуи псыгпәхш
хуэхъуар.

Лейлэ гумызагъэт, апхуэдэл
дыдэүи гурыхуэт. Жаlэр ипхууас
тэу, зэхихам хигъэхъуэу еджаша.
Курыт еджапlэр фы дыдэү
кыиухри, и щlэнныгъэм щыхигъэ
хуэну Лейлэ Ленинград дээ
къэрал университетым филоло
гиемкiэ и къудамэм щlэттыс
хъэну kлаaщ. Къехъуллащ абы а
гуращэр. Бэчыжым и унагъуз
насыпым щыхуэзари мыбдежш
Техникэ щlэнныгъэ щызэрагъэ
гъуэт еджапlэхэм языхээзим
щlес лыхъ щlалэ Нарожний
Антони нэйуас хуэхъури, күэд
дэмыккыни унагъуз зэдащлащ
Унагъуэшlэм щlэхи ххэхъуз
ягъуэттащ – я къуэ закъуэ Влад
дислав. Зи ныбжыр хэккүэтат
адэ-анэмрэ и шыпхуу закъуэ

адо альме и шылху замыс-
сымаджэмрэ мыхъятэмэ, Лей-
лэ щыпсезуну къыщыкынты
щхъэгъусэм и хэкум – Лыххы
щынальэм (Польшэм). Дыш-
гуныкүеэгъуэ зиэ цыхубзым и
гумэшыгъуэр щхъэгъусэм зы-
хищыкылаш, башэ дамыхыуи
зэрүунагъуэу Черкесск къэлэ-
пхъяэжац. «Зи щхъэр щхъэгъусын
схуэзышыла си щхъэгъусэм хуедээ

шыпсэу адыгэхэм я литератуурэмрэ щэнхабзэмрэ щіэныгъэм къыхашэжа зерыхъуам. Абы къышымынэу, Лейлэ и гуаш्ल хэльщ лъэпкъ критикэм игъуэта зыужыныгъэм. И псалье жаныр абы зыхуигъельща ѡэр адыгэ литератуурэм и за-къуэкъым, ар нос лъэпкъыбэ зэхэт Къэрэшай-Шэрджэс литературэми.

Щэнэгъэ-Къехутаклы́ э институтын литератуурэмрэ йүэрыяа-тэмкіе күдамэм япэштыкэ и щэнэгъэ лэжьаклыуэ, итланэ и унафэццу лажьэурэ, Бэчыжым хузэфлэкашт егъэджаклы́ йәнатгэ-ри Карабаевск дэт къэрал университетын щрихъэкын. Абы и гъуклэгэсэнхэм ящыц күздыр нобэ еджаплэ зэмьлгээжүйгүэхэм шолажье, щэнэгъэм хишауз къэхутэнгъэм хэтхэри ма-щлэкынм. «Лэгэжжэхэм зээпыцла-пэу ялэм уахуэмисакьмэ, гу-ращэм я нэхъ инири льэтэжки-нуш», – жеэ щэнэгъэм пшлэ хуэзыш бзыльхугъэм.

Бэчжык Лейлэ мызэ-мытэу СССР-м, РСФСР-м я Тхакуэхэм я Зэгухъэнэгъэхэм ирагъекүэклэвэл зэлүүщэхэм Къэрэшэй-Черкес щынальэм и лы-күэу хэташ, дунайпсо, союзпсо, урысейпсо, хэгъэгупсо щэнэгъэ зэхуэс пщы бжыгъэхэм хэллэжьаш. Апхуэдэ зэлүүщэхэраш адыгэ бзылхуугъэм и зэфлэктийр зэрыниыр хэлүүщын щыхуяар, цыху цэрылий күедми нэүасэ щахуэхуяар. Ахматовэ Аннэ, Гамзатов Расул, Кыышокъуэ Алим, Кулиев Къайсын, Тихонов Николай, Кугульгинов Давид, Искандер Фазил, Еутых Аскэр, Айтматов Чингиз, Мэшбаштэ Исхъэкъ, нэгъуэштэ күздри ицыху күддэйтэкъым Лейлэ. Ахэр абы ныбжьэгъу пэж къынхуэхуяат, псальэрэ гupsысэрэ зэлэпахуу къызэдэгъуэгурыйкүэхэрт.

Бэчыжыр гуашлафлэш. Ар Къэрэшэй-Шэрджэс Республиком и Тхаклыэхэм я Зэгухьэнныгээм и Гуашцэш, Щэнэтыэхэмкэ Дунейпсо Адыгэ Академиом и вице-президентщ, жылагбүэ лэжьаклуэ емышыжщ. Бэчыжым и фыщлэр псыхэклуадэ хъуакым. Къэбэрдей-Балькъэрми, Къэрэшэй-Шэрджэсми, Адыгейми абы къышыхуагъэфэщащ щэнэтыэхэмкэ щыхь зилэ лэжьаклуэ цэл лъялпэр, Къандурымрэ имам Шамилрэ я цэклэ щылэ дунейпсо фыщлэтынхэм я лауреатщ. Бэчыжым и зэфлэктыр Урысейми гульйтэншэ ищлакым – «Лъэпкъхэм я Зенубжээгүйгэ» орденыр, «Хэкум и пашхъэ щилэ фыщлэхэм папщлэ» орденым и етгуанэ нагыншэр къыхуагъэфэщащ.

ТАБЫЩ Мурат,
«Адыгэ псальэ» газетым и
щэныгъэ обозреватель.

КъБР-м и Олимп чемпионхэр

Олимп чемпион ШЫХЬУЭ Борис (1972 гъэ, Мюнхен)

Къэбэрдей-Балъкъэрим щыщу япэ дыдэу Олимп чемпионыгъэм нэсар Шыхъуэ Борисш. Ар къыщихъуар 1972 гъэм Мюнхен щызэххета зэхээзэхэраш. Абы илпэжкэ къэралпсо, дунейпсо лягаплэхэри лякъуэрыгъажэ зэпэуэхэмкэ мызэ-мытэй къицтэт.

Земаныр макъэ, ауз цынхам ящыгъупщэркъым нэхъапэм дэрэжгъуэ къезыта, лъэпкъымре Хэкумрэ я пщэр зынэтахэр. Шэч хэлкъым апхуэдэхэм зэращищыр лъакъуэрыгъажэ спортымкэ СССР-м тхуэнейрэ и чемпион (1968, 1971, 1972 гъэм) гуп зэпэуэм, 1968 гъэм щхъэзакъуэ зэхъэзэхуэм, 1972 гъэм махуэ күедкэ екүэклэ зэдэжэм), дунейпсо чемпион (1970 гъэ), Олимп чемпион (1972 гъэ) Шыхъуэ Борис.

Къэзильхуахэр Джылахъстэнейм щыщими, езыр дунейм къыщитехъар Закарпатьераш. И адэ Хъэбалэ Хэку зауэшхуэм жылжкэру хэта офицеру а щыплем дзэм къулыкъу щицлэрт. Иужкъли абы и гъусэу къэралым и щыплем куэд къызэхиклухащ, щыпсэуаш.

Олимп чемпион АХЭМЫН Еленэ (1980 гъэ, Мэзкуу)

Блэкла лээшьи гъэм и 70 гъэхэм и къеухым цынхубз волейболым и вагъуэр щылыдаш адигэ бзыльхугъэ тэлъиджэ СССР-м спортымкэ щыхь зилэ и мастер Ахэмын Еленэ. 1978 — 1982 гъэхэм Свердловск (иджы Екатеринбург) и «Уралочка» командэм хэту ар СССР-м и чемпион тхуэнейрэ хуащ, Европэм и чемпионхэм я кубокыр Тэунейрэ зынэргъехащ. Къэралым и гуп къынхам 1979 — 1983 гъэхэм зэпыу имылэу ираджащ икли абы дэшгыгуу Европэмрэ Олимп джэгухэмрэ дышэ медалхэр къынхихащ, дунейпсо чемпионатым зыкъыцигъельгъуащ. Ахэмын Еленэ и закыуэш ди лъэпкъэтуу цынхубзхэм Олимп чемпиону къаахкъар.

Свердловск къалэм дзэм къулыкъу щызыщиэу абы къэнэжа Ахэмын Рабиху и унай 1961 гъэм жэпуэгъуэм (октябрим) и 5-м хъыдджэбз цыкълу къарльхуащ. Ленэ зынфлаща сабийр, адигэ уэрэд цэрыгъуэм зэрыншыуащи, дахэкъелт, ауэ и гъашэгъуэр щыпшишар спортраш.

Совет Союзым тепщэнэгъэр щызыгыгъ, Европэм и фыкъэ къынхиха Свердловск и «Уралочка» командэм а лъэхъэнэм ухыхъену хуабжу гутгут. Ар хузэфлэкаш Еленэ.

Олимп чемпион КъАРДЭН Мурат (2000 гъэ, Сидней)

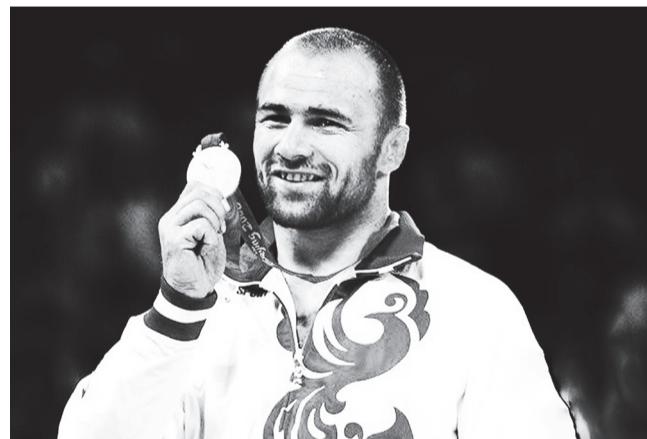
Адыгэ лъэпкъыр зэрыгушуэхэм ящыщ зыщ алдыжурмэдэх Сидней (2000 гъэм), Ду-

нейпсо кубокыр щэнейрэ къэзыхъа (1992, 1995, 1997 гъэхэм), Европэм щыте-къя (1998 гъэ), иужкълэ Къэбэрдей-Балъкъэрим спортымкэ и министру, республикэм и Правительствэм и Унафащым и къуэдээ щыта, иджы КъБР-м и Парламентым и Унафащым и къуэдээ Къардэн Мурат.

Къардэн Мурат сый щыгыу фыкъэ игу къегъэкъыж гъашэм и гъуэгү захуэм тэзыгъэуваахэр. Апхуэдэхэм ящыщащ Гъуэплъяшэ Замири. Араш бэнэным япэ лъэбакъуэхэр щезыгъэчар. Абыкъэ фыщэ куэд бгъэдэлтэш и япэ тренерхэм ящыщ щыта Къалмыкъ Юри.

Мурат и ныбжыр ильэсипш ирикъуаэ арат я унагъуэр Налышк щынэлхуам. Дауи, спортым зынхуэгъэсэн абы Ымалхэр щынэхъябет икли ахэр нэсү къигъэсэбэаша ныбжыщэм. Псом япэ Мурат зынхигъэтэш бэнэкъэмкэ секцэм. Арщхъэклэ зынхуар иджыри къэс дээзыхъэхэ бэнэкъэ хуитыракъым, атэ альдч-урым бэнэкъэрэш. Зи нээ щэхуа Лобжанидзе Владимир абы а спорт лъэжкыгъуэр фы дыдэу иригъэлгъуащ икли и гъашэм псокэ зэрихъуэжын щынышэуащ ищлаш.

Олимп чемпион ХъУЩТ Аслынбэч (2008 гъэ, Пекин)

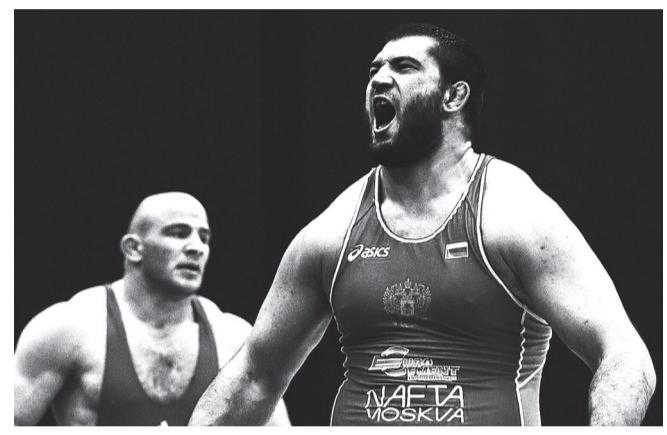
Китайм и къалащхээ Пекин 2008 гъэм щеклүэклэ Олимп джэгухэм я дышэ тэувалпэм Хъущт Аслынбэч лъэ бидэкъэ техъащ, ильэсисш и пэклэ Европэм и бгы нэхъ лъагэ дыдэ 14ащхъемахуэ и закыуэу къэзыгъэурышда ди лъэпкъэтуу Хъэшыр Чылар хуэдэй.

Хъущт Аслынбэч налуэ ищлаш зынхигъэувыжа къалын псэемыблэжу зэрыхуэклуэфыр. Гъашэм абы и лъагъуэр щыпшишиащ — гүгүрэ нашэкъашэу икли къуажэдэс щалэжь цыкълу къежъар Олимп чемпион хуащ.

Къэбэрдей-Балъкъэрим хыхъэ Тэрч къалэм пэмыжжэ Белоглинское къуажэм къыдэклэ бэнаклүэм 2008 гъэм Китайм щызэхета Олимпиадэм ехъулэнгъэ щиэнэр зи фыэш хъур зынхигъэхэт, Урысей Федерацэм и командэ къынхам зэрыхуэхъар? Апхуэдэ пасльэмакъ мышхъээ къеклүэклээм эмьлтиятуа Аслынбэч зынхигъэувыжа къалэнэй зэригъэзэштэнэ иужь итт. Нэхъ машэ дыдэу ар зынхигъуяар, Пекин зэрыкълуэн путевкэ зынэргъэхъенрати, къехъуллаш.

Хъущтим и зэфэжкъыр къэзымыльтаа псоми я нэхийкэ Китайм абы лъагаплэ нэхъ ин дыдэр къынхихащ: зэлүүлих иригъэклэхъя, хымы теклүэнгъэ къабзэ къынхихащ, и хъэрхуэргъухэм зы очкои къаримыгъэхъу! Апхуэдэ ехъулэнгъэхэр спортым и тхыдэм ильэс күэдкэ къынхэнэнущ.

Олимп чемпион МАХУЭ БИЛАЛ (2012 гъэ, Лондон)

Японием и къалащхээ Токио 2020 гъэм бадзэуэгъуэм (июлым) и 24-м, къынхизэуахын хуяш ХХХII Гъемахуэ Олимп джэгухэр. Абы хэтыну икли щыте-къяэну хуабжу щэхъуэлпсирт адигэ бэнаклэ цэрылуэ, дуней псом щэнейрэ и чемпион Махуэ Билал. Ко-ронавирус уз зэрыцалэм и зэрэнкэ Олимпиадэр ильэскэ ягъэлэлхуащ, ауэ ди лъахэгъур Олимп чемпион хуащ!

Бадзэуэгъуэм и 14-м и пщэдджыжым дгъуэта дэрэжгъуэр пщынхъэлпэ лэфыим хуэдэй. Интернетым къытлэригъэхъа хыбар гуалэр ди фыэш мыхъуу къытедгъээзэжурэ мызэ-мытэу щэддажыкъыжащ. Нэгъуэш щынхъээхэм къынхигъэхъуащ ар щэзигъэбидэж лъэхуэгъуэр. Пэкт! Допинг къэпштэнгъэхэр щэриштэу ирагъэклуэкъыжу 2012 гъэм Лондон щеклүэклэ Гъемахуэ Олимп джэгухэм бэнэкъэ хуитымкэ килограмми 120-м нэс зи хъэльгъахэм я зэхъэзэхуэм къриклихъам хэпплэж аиужкълэ Дунейпсо Олимп Комитетым дышэ медалыр яхууяфэещащ Махуэ Билалэ Ираным щыщ Гасеми Камейлэрэ.

Олимп чемпион МУДРЭН Бесльэн (2016 гъэ, Рио-де-Жанейрэ)

2016 гъэм адигэм ди пщэр аргуэр лъагэу лэта хуащ. Бразилием и Рио-де-Жанейрэ къалэм щызэхета ХХХI Гъемахуэ Олимп джэгухэм теклүэнгъэ дахэ икли гукъинэх щынэргъэхъащ дзодоист гъуэзэдэж Мудрен Бесльэн.

Гъашэм хуэдэй, спортым цынхуэр лъагъуэ зынхигъэхъа хохэ. Къаптшэм, Мудрен Бесльэн и натэх хуунур къынхэзэхъар и къуэшраш. Ар спортым зэрыхуэр самбераш. Зыгъэсэн зэрыншидээрэ куэд дэмыгъялэ, 2007 гъэм Урысей Федерацэм и чемпион хуащ икли дунейпсо зэпэуэм дыжын медалыр къынхихащ. Абыхэм къынхэхъя «Дунейпсо классымкэ спортым и мастер» цэл лъаглэр къынхихащ. Арщхъэклэ иужкълэ дзюдор къынхихыжащ. Щхъэусыгъуэр зы закыуэш — дэтхэнэ зы спортыменни хуэдэй, Мудрэн щэхъуэлпсирт Олимп зэпэуэхэм хэтыну, арщхъэклэ самбэр абы и программэм хагъэхъялтэйм. Дзюдом и лъэхур абыкъэ нэхъынф.

ЖЫЛАСЭ Заурбэч,
Къэбэрдей-Балъкъэрим щыхъ зилэ и журналист.

Лыхъужъэр сыдигъуи тигъусэх

Кошхаблэ щапугъэ Чиржын Мухъарбый адигэ куаджэу Олимпиадэ джегунхэм атлетикэ онтэгъумкэ дышъэр къащидихыгъ.

— Сэ Хэгъэгу зэошхом ынч сыкъэхъугъ. Сыкъелакъеу ЦСКА-м сызаштэм, цыф гъэшлэгъонхэм салуклагъ. Сафэраз, йэпилэгъу къисфэхъугъэх, хэгъэ-

гум испорт льагэу зытэгъэхэр къащэгъэх, — къеуате М. Чиржыным. Иван Удодовыр Хэгъэгу зэошхом иильэсхэм укыплем ифэу бэрэ къихъыгъ. Фашистхэм гъеры зашым, ыльякъохэм амытэгъяа оды хъугъагъэ. Спортсмен-дзэклоплем пытахъ къизыхъафи, пыйхэм къаэлкэгъяа.

— Александр Бушко, Аркадий Воробьевыр, фэшхъафхэу Хэгъэгу зэошхом льагъэ Ѣызезыхъагъэхэр упчэжъэту сышыщтыгъэх, — тизэдегүшьтэгъу льагъяа. Чиржын Мухъарбый, СССР-м спортымкэ имастерэу Дээгъэштэ Хъаджэйбл Кошхаблэ къызызыхъыгъэ зыгъесаплем М. Чиржыным апэрэ льебэкъухэр щишыгъэх. Къоджэ спортым щапугъэ наарт шаом СССР-м Ѣыпсэурэ льэпкъхэм ягъэмэфэ Спартахиадэ дышъэр къащидихыгъ. Дунаим, Европэм язэнэкъокъухэм джэрзыр къа-

щихъыгъ. Олимпиадэ джегунхэу Мюнхен Ѣыкъуагъэхэм наарт шаом дышъэр къащихъыгъ, дунэе рекордхэр Ѣыгъеуцугъэх.

— Тренерэу сипэшгъэ Владимир Стоговыр дунаим 5, Европэм 6 дышъэр къащихъыгъ, — къеуате Чиржын Мухъарбый. — ЦСКА-м къулыкъур Ѣысхыщтыгъ. Спортышхом гуетынгъэ фысиэу теклонгъэхэм сафээнэнным фэшл Владимир Стоговыр ситренер къодьеу Ѣытывьэп. Щыфыгъэу къызыдэзэрихъэрэмкэ сипшутыгъ, Ѣынныгъэр къызгуригъяа.

Дышъэр М. Чиржыным Мюнхен къызызыхъым, йэкъыб къэралхэм яжурналистхэм ашыц къытхыгъагъ къоджэ Ѣыкъум къодкъигъэе клаэр Олимпиадэм чемпион зэрэшыхъугъэр шогъешлэгъону.

Спортышхом нахь куоу зыфигъэсэнным фэшл Чиржын ныбжыкъе Краснодар

зырагъэблагъэм, трамваим иводителэу юф Ѣышэштыгъ. Машлом мыжъор зэригъэфабэрэм фэдэу Ѣылычым ебэнэзэ батыр хъущтим къячээр ыпсыхъэштыгъ. Спортым цэрилоо зыщэхъум, Адыгейим Ѣытхъо фалорэм хигъэхъуагъ.

Чиржын Мухъарбый пенсием зэком дээм къыхъыжъыгъ, Мыекъуапэ унэ къыщыратыгъэу Ѣэпсэу. Атлетикэ онтэгъум ныбжыкъе илъэс заулэрэ фиғъесагъэх.

Адыгэ Республикаем спорт псеольэ дэгъухэр илэх, Къыблэ шъолырым изэнэкъокъухэр Ѣызэхашэх. Республика общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэр» къэшакъо зыфхъуагъэ зэлхүгъээ зэлукэгъухэр гъэшлэгъону Мыекъуапэ Ѣыкъуагъэх. Спорт зэхахъэхэм хъэкэ тъшувьэ М. Чиржыныр арагъэблагъэ, тренерхэм, ныбжыкъе илъэс заулэрэ афэхъу.

Спортым Ѣыцэрихъэрэм

Щытхъур гуетынгъэм къыщежъэ

Узыщапугъэм шүкъе ущашиэныр, уильэпкь ыцэд дунаим Ѣытэтиныр зымыуасэ Ѣылэп.

Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу, дунаим самбэмкэ гъогогу 11 дышъэр къызызыхъыгъеу, дунаим и Кубок гъогогу 8 къыдэзыхъыгъеу, Европэм дышъэр гъогогу 7 къызызыхъыгъеу Хъасанэкъо Мурат Урысыем спортымкэ изаслуженнэ мастер, самбэмкэ 18, дзюдомкэ 1 Урысыем апэрэ чыпилэхэр къыщихъыгъэх. Республикаем итын анах льаплэу медалэу «Адыгейим и Щытхъузехъэр» къыфагъэшьоша.

...Адыгэ къэралыгъо университетым физкультураэрэ дзюдомрэх икелэхэдэгэх, шэлэнгъэлэхъеу, профессорэу Хъакъунэ Нурбый Еджэркуае къуагъэу Ѣагам дэт наарт шаом пхъэр зэрикъутэрэ ылъэгъуагъ. Къуачээр зэригъэфедэрэм, илбакъе уасэ афиши, клаэр эушынигъ спортым ишыгъеу пылынэу.

Н. Хъакъунэм Мыекъуапэ къызегъэзжэхъ, Еджэркуае зэдэгүшьтэгъо Ѣырилагъэр спорт еджаплем ипащэу, СССР-м изаслуженнэ тренерэу Кобл Якъубэ къыфилотагъ. Бэ темышэуунэго хъязмэтыр Ѣагам дэгъоу Ѣызыгъэцэкъе Хъасанэкъо Мурат бэнэплем еджаплем аштагъ.

Дунаим самбэмкэ тлогъогогу дышъэр

къызызыхъыгъеу, СССР-м изаслуженнэ тренерэу Хъэлэе Арамбый ипащэу М. Хъасанэкъо дунаим цэрилоо Ѣыхъуагъ.

Адыгэ Республикаем иапэрэ Президентэу, спортымкэ дунэе класс зиэ мастерэу Джарымэ Аслын, Мыекъуапэ бэнэплем еджаплем СССР-м спортымкэ иапэрэ мастерэу, Европэм самбэмкэ теклонгъэр къыщидэзыхъыгъэ Гостэкъо Хъумэр Еджэркуае Ѣыщыхъ, Хъасанэкъо Мурат къызэртиуагъеу, узыщапугъе къуаджэм ицифхэм яшушлагъэ Ѣынгъэм къыщыютэжъы.

Гукъе къыхъэхъыгъэ юфым псэр халтхээз гъэхъягъэхэм уафеклоныр ѹэшлэхэп. Хъасанэкъо Мурат мэшэлахъ, дышъэрэ зэнэкъокъухэм къащихъыгъэм фэдиз медаль зимиэ хэгъэгу пчагъэ дунаим тет. Алырэгъум теклонгъэр илъэс 19-м къызыгъынным фэшл зыпкъ уйтэу спортышхом упылын зэрэфаэр М. Хъасанэкъо дэгъоу Ѣышэштыгъ. Ъыблыпкъ шъобж хъылъэр къытырашэу, «спортышхом ухэкъыжыныр нахьышу» къыралоу зэп къызэрхэгъыгъэр. Сэнайшыгъэм гуетынгъэр, спорт лыгъэр игүсэхэй бандштагъ.

Адыгэмэ зэралоу, лыгъэр зыхэлхэр къиним пэшүеуко. Пкъантэ къемыхъу

зы медали къыхъыгъэп. Хэбзэ къулыкъухэр ыгъэцакъеу зыфхъяэ, Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу хадыгъ. Спорт псуалъхэм ягъэпсын, физкультураэрэ зэгъэушомбгүгъэнным, цыфхэм япсауныгъэ гъэптигъэнным, нымыкъ юфхэм депутатыр агъэгумэкъы.

Зэкъош республикэхэм, адигэу дунаим

тетхэм язэлъиэсъыкъе амалхэр спортышхом нахьышу Ѣыгъэфедэзэнхэмкэ Хъасанэкъо Мурат егъэжээпшүхэу Ѣышыгъэрэх зэрэлтигъэктэштхэм тицхъэ тельэу игухэлтышүхэр къыдэхъунхэу фэтэо.

Сурэтыр итыр: Хъасанэкъо Мурат.

Нэкъубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Редактор шъхъаIхъэр:

ДЭРБЭ Тимур
ХъЭШПУЦIЭ Мухъэмэд
ТХЬАГЬЭПСЭУ
Уцужыкъу

Зэхэзыщагъэр:

Адыгэ Республикэм льепкъ
Юфхэмкэ, йэкъыб къэралхэм
ашыцсурэ тильэпкъэгъухэм
адыгээз эзхыныгъэхэмкэ йыкъ
къэбар жууѓум иамалхэмкэ и
Комитет
Адрессы: ур. Крестьянскэр, 236

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысыем Федерацием хуутын Юфхэмкэ, телерадиокъэтихъэмкэ йыкъи
зэлъиэсъыкъе амалхэмкэ и Министер
ствээ и Темир-Кавказ чыплэгъэ
гъэлжил, зираушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыышхаутырэ:

ОАО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000, къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор
шъхъаIхъэм итуудзэ —
52-49-44, шъхъаIхъэм зыхыэр
секретарь — 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Пчагъэр:

4545
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1723